

6. Граудина Л. К. Словоизменительные варианты: вес переменных элементов в грамматике // Грамматика и норма. — М., 1977.
7. Ефремова Т. Ф., Костомаров В. Г. Словарь грамматических трудностей русского языка. — М: Русский язык, 1999.
8. Обнорский С. П. Очерки по морфологии русского глагола. — М., 1953.
9. Потенция А. А. Из записок по русской грамматике. IV. Глагол. Местоимение. Числительное. Предлог. — М.-Л., 1941.
10. Сазонова И. К. Русский глагол и его причастные формы. Толково-грамматический словарь. — М: Русский язык, 1989.
11. Ярцева В. Н. Проблема вариативности на морфологическом уровне языка. // Семантическое и формальное варьирование. — М: Наука, 1979.

Статья поступила в редакцию 7.03.2006 г.

□

УДК 811.112.2'367

Т. С. Шавловська-Лунгу

ОСОБЛИВОСТІ ЕМОТИВНО-ЕКСПРЕСИВНОГО СИНТАКСИСУ СУЧАСНОГО НІМЕЦЬКОГО МОЛОДІЖНОГО СЛЕНГУ

Експресивність як загальномова категорія поширена на усіх рівнях мови, і арсенал засобів, що її виражають, є необмеженим. Однак, проблеми експресивного синтаксису набувають у сучасній лінгвістиці все більшої актуальності. Це пов'язане з інтенсивним вивченням структури тексту, мовної особистості як суб'єкта мовленнєвої діяльності, її прагматичних аспектів розмовного, усно-діалогічного мовлення, взаємовідношення мовця й адресата, звукових засобів посилення виразності мовлення та посилення його впливу на сприймача.

Мовознавці неодноразово наголошували на важливості вивчення експресивного синтаксису. Так, академік В.В. Виноградов до кола необхідних досліджень у галузі стилістичного синтаксису включав "проблему експресивних — виразних, зображувальних — відтінків, притаманних тій чи іншій синтаксичній конструкції або тим чи іншим комбінаціям синтаксичних конструкцій" [3, с. 26]. Однак дослідженню емотивно-експресивного синтаксису молодіжного сленгу не було приділено достатньої уваги.

Структура будь-якої мови складається з певних правил та норм. Найбільш організованою й упорядкованою є граматична система мови, що в свою чергу включає в себе синтаксичний, морфологічний і словотвірний рівні. Відхилення від традиційних встановлених правил граматики вважається порушенням норми і є ознакою недостатньої освіченості. Однак, якщо йдеться про молодіжний сленг, слід зауважити, що надмірна емоційність соціальної групи «молодь» сприяє не лише впровадженню в мову нової лексики, але й припускає деякі відхилення від загальноновживаних граматичних правил. Порушення молодими людьми норм мови відбувається несвідомо, під впливом емоційного стану, адже молодіжний сленг існує передусім у формі усного мовлення. У художній літературі, передусім у молодіжних романах (Plenzdorf U. Die neuen Leiden des jungen W. — 1973; Golf N. Ein Girlie packt aus. — 1999; Stuckradbarre von B. Soloalbum. — 2001 та інші), існує багато прикладів вживання молодіжного сленгу в мові персонажів. Однак, на нашу думку, жодна з цих спроб не відтворює повною мірою особливості досліджуваного соціолекту, оскільки писемне мовлення виключає можливість передачі усіх характеристик молодіжного жаргону.

Під час проведення дослідження сучасного молодіжного німецького сленгу до уваги були взяті критичні висловлювання вчителів шкіл і викладачів вищих нав-

чальних закладів Німеччини стосовно мови німецької молоді. Вчителів середніх та профорієнтаційних шкіл (Hauptschule, Realschule) дуже турбує той факт, що завдяки великій кількості іноземних учнів у класах, мова школярів знаходиться у процесі постійних змін. Для німецької молоді нормою стають свідомі порушення правил синтаксису і морфології. Так, речення «*Ich gehe Schule*» можна почути сьогодні від будь-якого німецького школяра. Відсутність артикля і приїменника спрощує речення, але не змінює його значення. До того ж такі порушення норми, за словами самих учнів, заощаджують час і скорочують дистанцію у спілкуванні між німецькими та іноземними школярами. Всім відоме запитання «*Wie geht es dir?*» за останні роки теж набуло значних змін: «...*keiner redet heute so...*» (приклади автора). На зміну класичному літературному висловлюванню прийшло «*Was geht?*». Деякі германісти вважають такі відхилення від літературної мови загрозливими, що згодом можуть привести до регресування або навіть зникнення німецької мови.

Крім того, науковці – спостерігачі життя молоді, що, як правило, не є захисниками правильного вживання мови, вважають словотвір молодіжного сленгу «дуже агресивним, навіть вульгарним» [12, с. 182]. J.Rohwer, висловлюючись про молодіжну мову, вживає слова *Sprachverlust* і *tendenzielle Sprachlosigkeit* [14, с. 41], H.J.Dörpp [11, с. 31] говорить про регресивне вживання мови, H.Stubenrauch вважає, що у молодіжному сленгу взагалі не існує синтаксису, і уточнює: «...eine karutte Sprache benötigt auch keine intakte Syntax» [15, с. 46].

Синтаксис німецької літературної мови є зразком упорядкованості і консерватизму. Незважаючи на те, що будь-яка мова з часом змінюється під впливом певних політичних, економічних і соціальних подій, структура речення стандартної німецької мови завжди підкорялась загальноновизнаним нормам. Однак, знаходячись в емоційному стані, людина майже завжди вдається до порушення деяких правил, що є наслідком нездатності контролювати своє мовлення у певних життєвих ситуаціях.

Представники досліджуваної вікової категорії є, у своїй більшості, несформованими особистостями, що прагнуть самоствердитися у суспільстві і завжди підвладні емоціям.

Емоційно напружений стан впливає не лише на поведінку людини, але й на спосіб висловлення думок. Тому у мовленні молодих людей, що знаходяться у стані емоційної напруги, часто спостерігаються відхилення від норм побудови речення, порушення порядку слів у висловлюванні.

На початку ХХ сторіччя німецький молодіжний сленг знаходився під впливом мови офіцерів і солдат, завдяки чому його характерною рисою була стислість. Схожі форми скорочення речення можна спостерігати й у сучасному жаргоні молоді. Серед них слід виділити:

- речення, що містять лише одне слово: “*Pein*” – використовується для вираження розчарування, “*Rührung*” – описує здивування, радість;
- речення, що складаються з двох слів: “*lüg-lüg*” – вказує на недовіру до співрозмовника;
- речення, у склад яких входять три слова: “*laber-schwätz-erzähl*” – виражає роздратування через надмірну балакучість співрозмовника [10, с. 79].

Під впливом емоцій мовець намагається швидко і лаконічно висловити свої почуття, не вдаючись до поширених висловлювань. Вищезазначені приклади демонструють з одного боку стислість форм молодіжного сленгу, з іншого – можливість маскування емоцій мовця за мовними засобами.

Іменні емотивно-оцінні речення вживаються, як правило, для вираження позитивної або негативної оцінки емоційного характеру. Характерною особливістю усіх емотивно-оцінних речень є інтенсивний характер оцінки та її категорич-

ність. Про інтенсивний характер емоційної оцінки дозволяє судити семантика імені (іменника або прикметника), що є головним структурно-смысловим центром всього речення. У тих випадках, коли семантика імені не містить достатньої емотивно-оцінної інформації, цю функцію беруть на себе різноманітні емоційно-експресивні інтенсифікатори, в наслідок чого відбувається ускладнення всієї структури іменного емотивно-оцінного речення [6, с. 101].

Серед емотивно-оцінних іменних речень можна виділити наступні, найчастіше вживані молоддю у своєму мовленні, структури:

- емоційно-оцінні структури, що представлені лише одним ім'ям (іменником або прикметником):

Згідно з результатами дослідження, як емотивно-оцінні речення у молодіжній німецькій мові найчастіше функціонують іменні структури, представлені якісними прикметниками. Клас якісних прикметників, що належать до класичних предикатів за своїми семантико-синтаксичними властивостями, є фактично автономним, оскільки він не прив'язаний до будь-якого денотату. Це дозволяє якісним прикметникам функціонувати в ролі самостійних емотивно-оцінних речень і відтворювати різноманітні референтні ситуації [6, с. 101].

Для побудови емотивно-оцінних іменних речень з позитивною оцінкою предикативні досліджуваної вікової групи частіше за інші використовують наступні якісні прикметники:

(1) „Kuckma, ich hab' mir neulich `ne neue Tasche gekauft!“

„Cool!“ (приклад автора)

(2) Hauptaktion in den nächsten Wochen: Wir fahren zu den Kellys nach Köln rein. Da wohnen sie nämlich auf einem Hausboot im Mühlheimer Hafen (laut Bravo). Paddy soll da manchmal auf seinem Mountainbike langradeln und Maite hat schon mal öffentlich Wäsche aufgehängt (ebenfalls Bravo). *Megageil*. [16, с. 23].

(3) Hätt ich allerdings gewusst, wie das laufen würde, ich hätt glatt auf das Silbertop (*echt geil!*) und den pinken Lackmini (*ultracool!*) verzichtet. [16, с. 41].

(4) „Echt geiles Regal.“ – „Hat mein Vater gebaut“ – „Stark.“ [16, с. 97].

(5) „Okay, die Antwort zu Dayclear finde ich unbefriedigend, aber dafür kann ich am „Gesicht 96“ teilnehmen. Hab die Unterlagen sofort ausgefüllt. *Super*.“ [16, с. 115]

У всіх вищезазначених прикладах емотивно-оцінні іменні структури, що складаються лише з одного слова – якісного прикметника, виражають позитивні емоції: радість (2), захват (1, 3, 4), задоволення (5). Деякі з таких оцінних прикметників можуть вживатися з різними напівпрефіксами або посилювачами, зберігаючи своє значення: *megacool, saugeil, voll geil, echt super, voll groovy, voll fett/phant*.

У мовленні молоді часто зустрічаються подібні іменні структури що виражають негативні емоції:

(6) „Ich bin fassungslos. *Voll empty*.“ – розчарування;

(7) „Meine Mutter ist ja so was von peinlich! *Voll palle malle*.“ – зневага;

(8) „meine Mathearbeit war wieder scheisse... *Total ätzend*.“ – обурення.

Здатність якісних емоційно-оцінних прикметників вживатися для оцінки різноманітних референтних ситуацій створює благодійні умови для синонімічних перетворень і взаємозамін, що базуються на схожості сигніфікатив, а не можливої ідентичності референтів [2, с. 432]. Тому в одній і тій самій референтній ситуації може вживатися цілий ряд емоційно-оцінних прикметників, що є синонімами: „Der Typ ist ja echt klasse! *Voll geil! Ultracool! Total hip!*“. До синонімічного ряду *klasse, geil, ultracool, hip* може бути додано цілий ряд інших емоційно-оцінних якісних прикметників, що містять у своїй семантиці сему оцінки і можуть виражати здивування, захоплення.

Те саме можна сказати і про якісні емоційно-оцінні прикметники негативної

оцінки, що можуть виражати обурення, зневагу, нерозуміння.

Різноманіття лексичних засобів, що вживаються молоддю для вираження подиву, захвату, нерозуміння, відрази та інших емоцій, не обмежується класом якісних прикметників. Значне місце серед оцінних емотивно-експресивних речень сучасного молодіжного сленгу посідають ті, в яких функцію інтенсивності позитивної або негативної якості виконують іменники з лексично чітко вираженою інтенсивністю якості: *Du kapiert ja gar nichts. Du, Schnippi!* (нерозумна людина); *Er hat aber einen Appetit! Puddingdampfer!* (товста людина); *Der macht mir alle Aufgaben in Mathe. Superbirne!* (інтелігентна, розумна особа). Перші два приклади вказують на зневажливе, презирливе ставлення до людини. За допомогою оцінних іменників висміюються негативні якості особи. Останнє речення є прикладом вираження захвату перед позитивними якостями об'єкта розмови.

Згідно з результатами дослідження, крім емотивно-оцінних іменних речень до складу синтаксису молодіжного німецького сленгу входять також скорочені головні речення, адже молодь свідомо відмовляється від вживання поширених складнопідрядних конструкцій: *Abends ham wir Musik gemacht. Am Tag lag man am Strand rum. War tierisch heiss. Ab und zu sind wir in die Wüste gefahren.*

Разом з тим спостерігається порушення усталених норм будови речення. Наприклад, наявність прямого порядку слів після прийменника *weil*: *Ich bin so gefrustet, weil ich bring das echt nicht* [10, с. 79].

Зміна порядку слів порушує логіку викладення інформації: у деяких реченнях спочатку подається нове, а вже потім відоме. У такий спосіб відбувається позначення емотивного забарвлення речення.

Крім того, визначальною рисою молодіжного німецького сленгу є застосування наступних стилістичних засобів: еліпс: *„Ja, war 'ne tolle Zeit. (...) Vorprogramm gemacht von „Procol Harum“, ..., Musiker kennengelernt und auch bisschen was von der Professionalität mitgekriegt...“* [10, с. 80], апозіопезис: *„Ja ich also ich kann ja vielleicht mal mal wolltet ihr was sagen wenn wen ihr meint worans gelegen hat also ich glaub es hat wohl daran gelegen...“* [10, с.80], анаколуф: *„Ich sage, ich bin auch nicht euer Kollege. Denn ich bin, ich bin kein... ich prostituiere mich nicht“* [10, с. 80], які є основними типами редукції синтаксичної схеми. Згідно з результатами дослідження вживання у німецькому молодіжному сленгу вищезазначених стилістичних засобів пояснюється не лише надмірною емоційністю представників соціальної групи “молодь”, але й їх недостатньою інформованістю, відсутністю життєвого досвіду і належної освіти.

Показником емотивності речення є також наголошення службових слів, оскільки нормою наголошування у емотивно нейтральному реченні є лише повнозначні слова.

Грамматичний рівень включає в себе синтаксичний, морфологічний і словотвірний підрівні, які взаємодіють між собою. Він має набір як спеціальних, так і трансформованих засобів вираження емоцій. Спеціальні конструкції можна поділити на такі, що виражають одну емоцію, та на ті, що інтенсифікують емотивність наявних у них компонентів. Трансформовані структури виражають як предметно-логічне, так і емотивне значення. Показником емотивного забарвлення є певне відхилення від норми, від логічності побудови речення як засобу комунікації. Транспозиція граматичної структури, пов'язана зі зміною відношень між елементами граматичного рівня, а також із взаємодією лексичного і граматичного рівнів, стає можливою у межах одиниці вищого рівня — тексту.

Література

1. Александрова О.В. Проблемы экспрессивного синтаксиса. На материале английского языка: Учеб. пособие. — М.: Высш. шк., 1984. — 211 с.

2. Арутюнова Н.Д. Вариации на тему предложения // Инвариантные синтаксические значения в структуре предложения. (Доклады на конференции по теоретическим проблемам синтаксиса). — М.: Наука, 1969. — С. 38-48.
3. Виноградов В.В. Из истории изучения русского синтаксиса. — М., Изд-во МГУ, 1958.
4. Гамзюк М.В. Онтологічні властивості емотивності // Вісник Запор. держ. унів. — № 2. — Запоріжжя: ЗДУ, 1999. — С. 20-25.
5. Гамзюк М.В. Створення емотивності засобами граматичного рівня: На матеріалі нім. мови // Наука і сучасність. — Вип. 2, Част. 1. — К.: Логос, 2000. — С. 200-208.
6. Малинович Ю.М. Экспрессия и смысл предложения: Проблемы эмоционально-экспрессивного синтаксиса. — Иркутск: Изд-во Иркут. ун-та, 1989. — 216 с.
7. Носенко Э.Л. Эмоциональное состояние и речь. — К.: Вища школа, 1981.
8. Смеречанський Р.І. Довідник з граматики німецької мови: Довідк. вид. — К.: Рад. шк., 1989.
9. Шендельс Е.И. Практическая грамматика немецкого языка: Учебник для институтов и факультетов иностранных языков. — 3 изд., испр. — М.: Высш. шк., 1988.
10. David B. Jugendsprache zwischen Tradition und Fortschritt. Ein aktuelles Phänomen im historischen Vergleich // Schriftenreihe Impulse, hg. Vom didaktischen Zentrum der Universität Frankfurt- — Band 5. — Frankfurt, 1987.
11. Dörpp H. Narziß: Ein neuer Sozialisationsstyp? — Bensheim, 1979. — S. 31.
12. Dröge F. Gutachten zu dem Prozeß gegen die 14 Berliner Herausgeber des Mescalero-Textes von dem Berliner Landgericht. — Berlin-West 1978. — S. 181-202.
13. Ehmman H. Affengeil: ein Lexikon der Jugendsprache. — Orig.-Ausg., 3, durchges. Aufl. — München, 1994.
14. Rohwer J. Revolutionäres Potential in der neuen Jugend // Das Argument. — № 113, 21. Jg., 1979. — S. 40-43.
15. Stubenrauch H. Scheiße, irgendwie blick ich da halt nicht mehr so durch // Päd. extra. — № 3 — 1978. — S. 44-47.

Джерела ілюстративного матеріалу

16. Gold N. Ein Girlie packt aus. Geheime Enthüllungen eines Teenagers. Deutscher Taschenbuchverlag, München, 1999.

Статья поступила в редакцию 28.03.2006 г

□

УДК 81'373.231=134.2

Е. А. Шеховцова

ОСОБЕННОСТИ АНТРОПОНИМИЧЕСКОЙ СИСТЕМЫ ИСПАНСКОГО ЯЗЫКА

Деление слов любого языка на собственные и нарицательные является лингвистической универсалией и представляет собой одну из принципиальных дихотомий в лексике. Вместе с тем, между нарицательными и собственными именами не существует абсолютной границы, поскольку имена собственные могут употребляться в качестве нарицательных, а последние служат источником для образования фамилий и личных имен [5. с. 45-46]. Собственные имена в большей степени, чем нарицательные, зависят от экстралингвистических факторов и регулируются историческими, социальными и юридическими закономерностями.

Цель данной статьи – дать краткий обзор антропонимической системы испанского языка, указать ее основные характеристики. В этой связи были поставлены задачи: проанализировать экстралингвистические факторы, повлиявшие на становление антропонимической системы испанского языка и рассмотреть современный именник с точки зрения этимологии имен. Для лучшего понимания особенностей испанского ономастикона вспомним основные исторические факторы, повлиявшие на формирование всей лексической системы. Древнейшим населением Пиренейского полуострова были иберы и баски, затем южные области современной Испании колонизовали финикийцы и греки. В 5-3 веках до н.э. се-